

Zmiany w edukacji szkolnej 6-latków

Materiał informacyjny

Warszawa, 29 maja 2013 r.

Główne przyczyny zmian w edukacji szkolnej

Wcześniejsza edukacja to:

Wykorzystanie
najlepszego okresu
na rozwój
zdolności dziecka

Wyrównywanie
szans edukacyjnych

Dostęp do lepszej
infrastruktury
naukowej,
sportowej,
informatycznej

Kontekst społeczny

Opinia rodziców
o wcześniejszej edukacji 6-latków

Dojrzałość szkolna 6-latka

Gotowość szkół na przyjęcie 6-latków

Kontekst międzynarodowy

Wyniki młodszych uczniów
w międzynarodowych testach

Upowszechnienie edukacji szkolnej
6-latków w Europie

Zmiany w edukacji szkolnej są zintegrowane z upowszechnieniem wychowania przedszkolnego

**3/4/5-latki
w przedszkolu**
+
6-latki w szkole

Wykorzystanie najlepszego okresu na rozwój zdolności dziecka

Wyrównywanie szans edukacyjnych

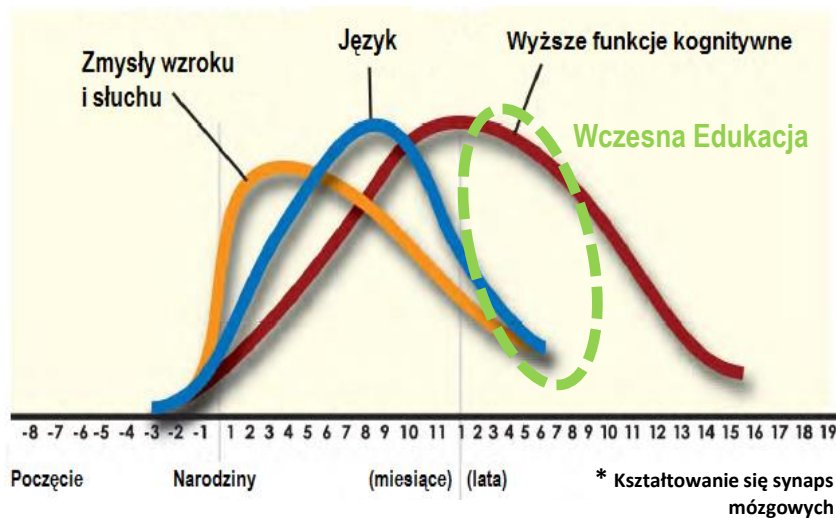
Dostęp do lepszej infrastruktury naukowej, sportowej i informatycznej

Wykorzystanie najlepszego okresu na rozwój zdolności dziecka

- We wczesnym wieku mózg dziecka jest najbardziej chłonny. Nakłady na kapitał ludzki i społeczny są jednak co do zasady skoncentrowane w późniejszych okresach życia człowieka.
- W ramach długoletnich badań prowadzonych w Stanach Zjednoczonych (Abecedarian Project oraz Perry Preschool Study) stwierdzono, że objęcie dzieci programami wczesnej edukacji ma pozytywny wpływ na późniejsze wyniki w nauce, wykształcenie i dochody.
- Wcześniejsza edukacja – w każdej możliwej formie – jest strategicznym kierunkiem rozwoju w społeczeństwach najlepiej rozwiniętych.

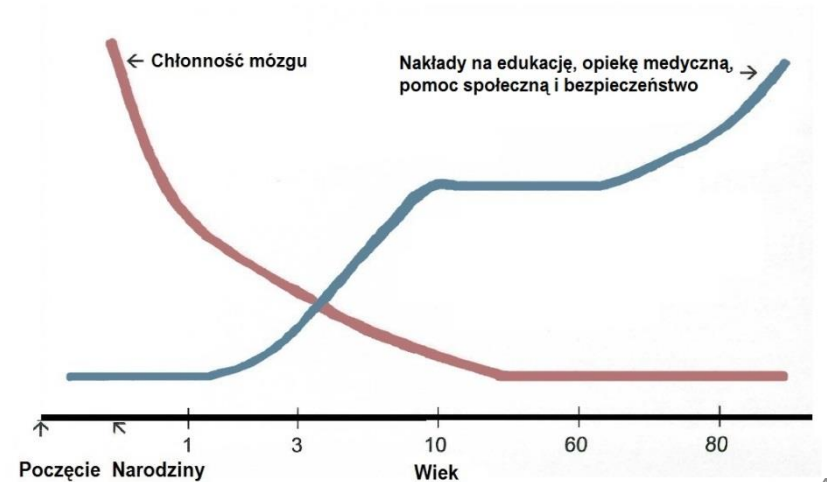
Źródło: The Science of Early Childhood Development (Center on the Developing Child, Harvard University, 2007)

Proces rozwoju ludzkiego mózgu* w młodym wieku

Źródło: A Science-Based Framework for Early Childhood Policy (Nelson, 2000 w Schonkoff, 2007)

Wydatki państwa na różnych etapach życia człowieka

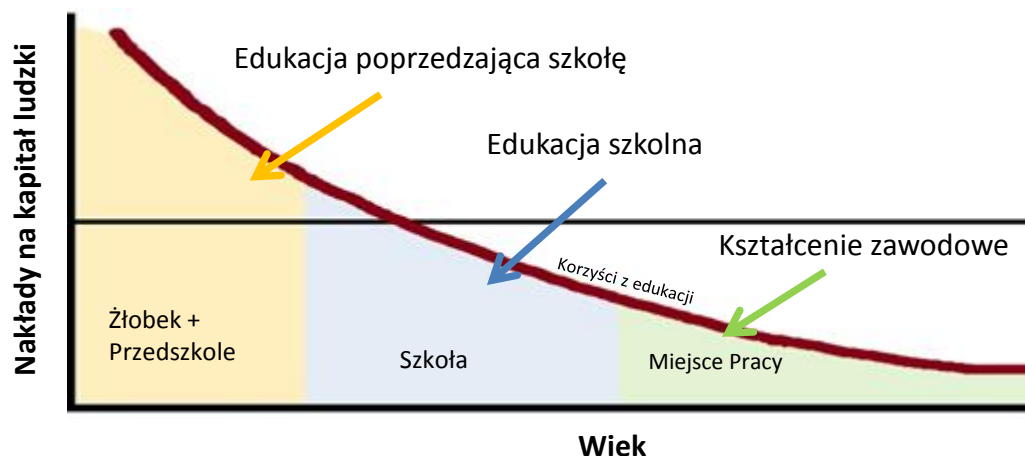

Źródło: Bank Światowy (van der Gaag, 2004)

Wyrównywanie szans edukacyjnych

- Obniżenie wieku rozpoczęcia obowiązkowej nauki pozwala w szczególności na wyrównywanie szans edukacyjnych tych dzieci, które wywodzą się z tzw. środowisk defaworyzowanych, cechujących się np. małym zaangażowaniem rodziców w rozwój dziecka, niskimi dochodami czy oddaleniem od ośrodków miejskich.
- Obowiązkowa wczesna edukacja to większa szansa na:
  - (i) lepszy rozwój naukowy dzieci,
  - (ii) wykształcenie kluczowych umiejętności społecznych i emocjonalnych,
  - (iii) ograniczenie dziedziczenia ubóstwa z pokolenia na pokolenie.

Edukacja we wczesnym wieku najlepszym okresem na wyrównywanie szans wg badań amerykańskiego noblisty Jamesa Heckmana

Dostęp do lepszej infrastruktury naukowej, sportowej i informatycznej

W ramach edukacji wczesnoszkolnej szkoły często oferują sześciolatkom lepszą infrastrukturę niż przedszkola - w szczególności:

Darmową naukę języka obcego

Zajęcia informatyczne

Boiska sportowe
i place zabaw

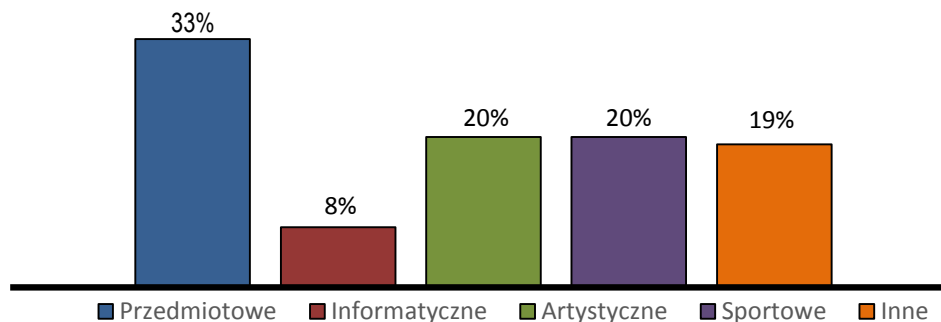
Źródło: MEN, 2013

Wiele szkół oferuje swoim uczniom szereg zajęć pozalekcyjnych wykraczających poza zakres tematyczny oferowany w przedszkolach. Jest to ważny czynnik stymulujący rozwój dziecka.

Organizowane przez szkoły darmowe zajęcia pozalekcyjne pozwalają na:

- zapewnienie dzieciom zróżnicowanych form kształcenia i pogłębiania wiedzy
- rozwój zainteresowań i uzdolnień indywidualnych
- udoskonalanie umiejętności sportowych
- wyrównywanie szans edukacyjnych

Uczestnictwo dzieci ze szkół podstawowych w darmowych zajęciach pozalekcyjnych (2011/2012)

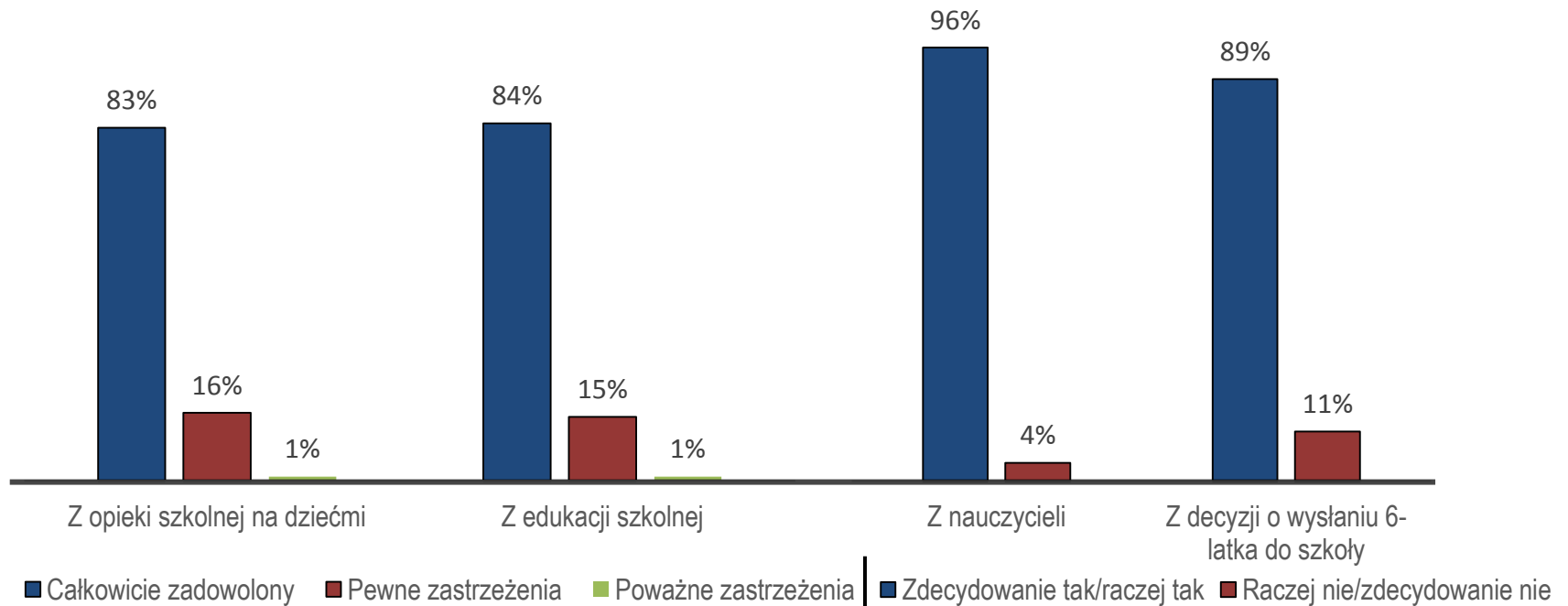
Źródło: Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2011/2012 (GUS, 2012)

Opinia rodziców o wcześniejszej edukacji 6-latków

W okresie od września 2009 do września 2012 r. na wcześniejsze rozpoczęcie nauki zdecydowali się rodzice ponad **184 tys. sześciolatków**.

Źródło: Informacje MEN, 2013

Badanie zadowolenia rodziców 6-latków wysłanych do szkoły

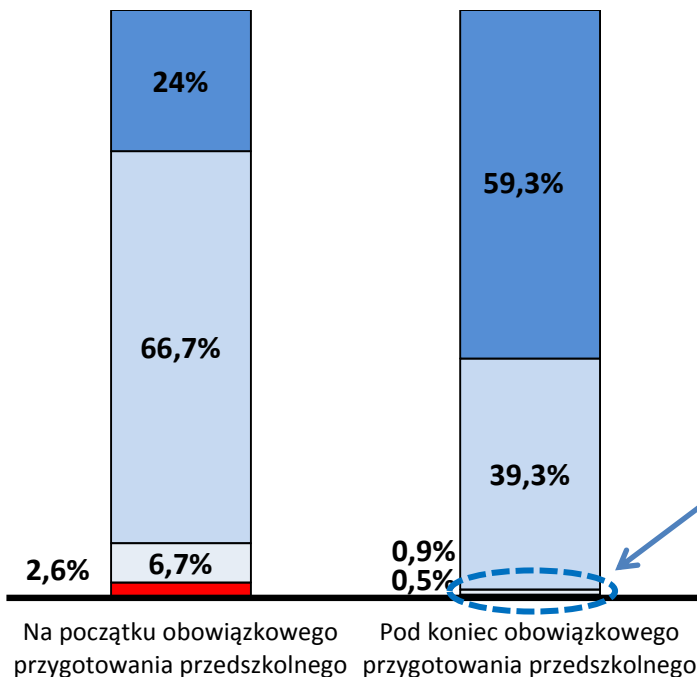

Źródło: Badania TUNSS (IBE, 2012)

Dojrzałość szkolna 6-latków

Dzięki edukacji poprzedzającej szkołę dzieci są przygotowane do rozpoczęcia nauki.

Wyniki badań dojrzałości szkolnej dzieci na początku i pod koniec przygotowania przedszkolnego

Badania wśród uczniów na wczesnym etapie nauczania wskazują, że:

83% dzieci lubi chodzić do szkoły

81% dzieciom w szkole się bardzo podoba

Źródło: Badanie szkolnych uwarunkowań efektywności (IBE, 2010)

Dla uczniów nie osiągniętych dojrzałości szkolnej istnieje możliwość opóźnienia rozpoczęcia nauki w szkole lub edukacja domowa.

Decyzja o odroczeniu spełniania obowiązku szkolnego wydawana jest przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną. Powinna być uzasadniona brakiem gotowości do podjęcia nauki w szkole i w przypadku każdego dziecka podejmowana w odniesieniu do indywidualnych potrzeb edukacyjnych.

Źródło: MEN, 2013

■ niedostateczna □ dostateczna □ dobra ■ wysoka

Źródło: Diagnoza badanych sfer rozwoju (Kopik, 2006)

Gotowość szkół do przyjęcia 6-latków

Od 2009 r. do gmin trafiło **1,9 mld zł z budżetu państwa** oraz ok. **0,6 mld zł ze środków UE** na realizację projektów wspierających nauczanie w pierwszych klasach szkoły podstawowej, w tym: 244 mln zł – na place zabaw; 157 mln zł – na remonty szkół; 49 mln zł - na wyposażenie sal lekcyjnych i gimnastycznych.

Stan Szkół

- W kwietniu br. GIS opublikował wyniki kontroli stanu szkół w ponad 7 500 z 13 777 szkół podstawowych. Według raportu z roku na rok wyraźnie poprawiają się warunki higieniczno-sanitarne i techniczne w szkołach – złe warunki stwierdzono w 0,5% placówek, dla porównania w 2009 r. było to 7,9%.
- W kwietniu br. NIK przeprowadziła kontrolę w 32 spośród 13 777 szkół podstawowych. Izba stwierdziła nieprawidłowości, ale zaznaczyła, że wszystkie skontrolowane placówki będą gotowe na przyjęcie dzieci po wyeliminowaniu stwierdzonych uchybień. W skontrolowanych szkołach będzie to możliwe przed końcem bieżącego roku szkolnego .

Przygotowanie nauczycieli

- W skontrolowanych przez NIK szkołach wszyscy nauczyciele posiadali wymagane kwalifikacje do pracy oraz opieki nad sześciolatkami.
- Według wytycznych MEN wszyscy nauczyciele pracujący w klasach I – III muszą posiadać kwalifikacje odpowiednie do pracy z młodymi dziećmi. Nauczyciele z 80% szkół podstawowych uczestniczyli lub uczestniczą w programie wspierającym profilaktykę, diagnostykę oraz terapię problemów rozwojowych najmłodszych uczniów .

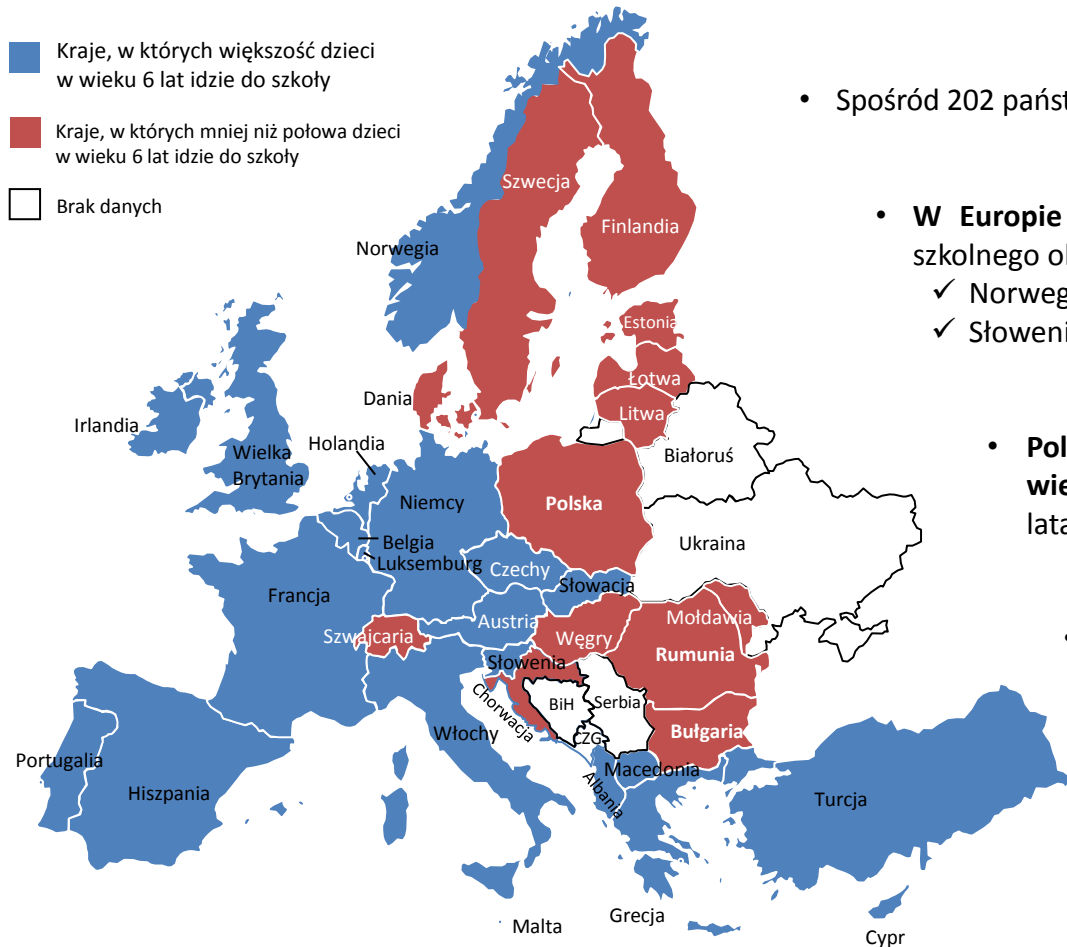
Przygotowanie świetlic

- Zwiększona została liczba nauczycieli opiekujących się dziećmi w świetlicach. Od roku 2008/2009 liczba etatów nauczycieli świetlicowych wzrosła o ponad 10%, mimo spadku liczby uczniów o 5,8%. Z badania zleconego przez MEN w ramach projektu unijnego wynika, iż ze świetlicy korzystało 70% uczniów badanych szkół podstawowych.

Źródło: NIK, GIS oraz MEN, 2013

Kontekst międzynarodowy

Polska jest jednym z niewielu krajów, w których nie obowiązuje edukacja szkolna 6-latków

- Spośród 202 państw na świecie **134 państwa wysyłają 6-latków do szkół.**
- **W Europie w ostatnich latach** wiek rozpoczęcia obowiązkowego szkolnego obniżono m.in. w:
  - ✓ Norwegii w 1997 r.
  - ✓ Słowenii w 1995 r.
- **Polskie dzieci rozpoczynają edukację szkolną już w wieku 6 lat** – było to przed I wojną światową oraz w latach 1932-1939.
- Obowiązek szkolny dla 7-letnich dzieci wprowadzono dwukrotnie, w 1919 r. oraz 1945 r. (zaraz po wojnach), ponieważ zniszczona była infrastruktura szkolna i brakowało nauczycieli.

Źródło: Eurostat, 2010

Kontekst międzynarodowy

Polskie dzieci odstają w testach umiejętności od swoich rówieśników w innych krajach.

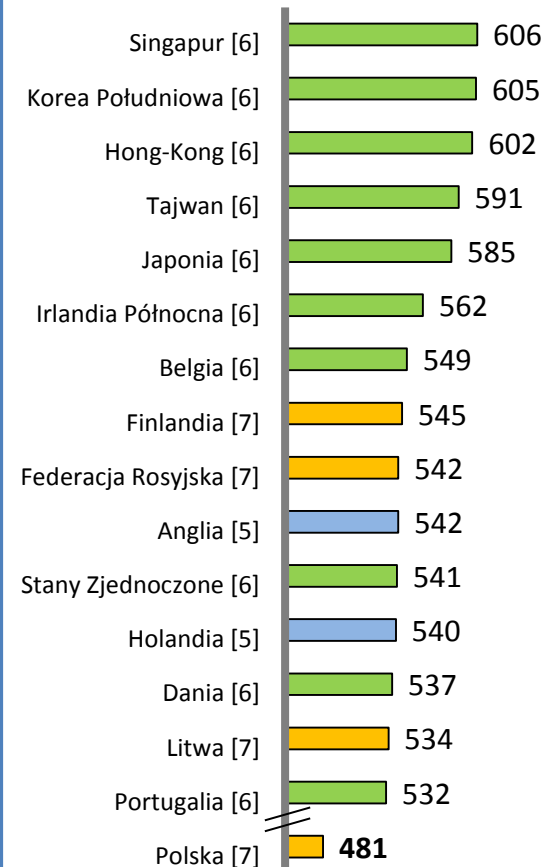
- Polskie 10-latki zajmują:

34. miejsce wśród 50 krajów w międzynarodowych testach umiejętności matematycznych TIMMS.

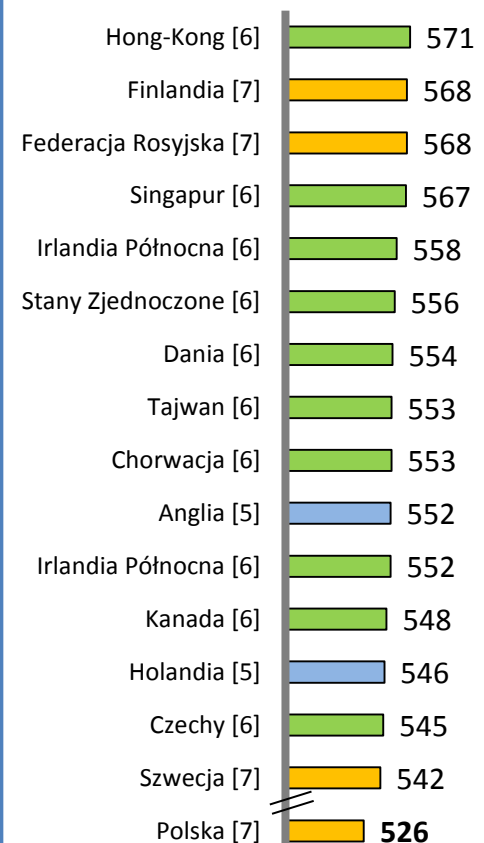
28. miejsce wśród 45 krajów w międzynarodowych testach czytania PIRLS.

- W gronie państw z najlepszymi osiągnięciami w testach wyróżniają się w szczególności wysokorozwinięte kraje azjatyckie.
- W gronie państw z najlepszymi wynikami dominują systemy edukacyjne posyłające 6-latki do szkół – wyjątkami są Finlandia, Szwecja, Litwa i Rosja.

Wynik międzynarodowego testu matematycznego TIMMS (2011)

Wynik międzynarodowego testu czytania PIRLS (2011)

Najważniejsze korzyści z wczesnej edukacji

**3/4/5-latki
w przedszkolu**
+
6-latki w szkole

Wykorzystanie najlepszego
okresu na rozwój
zdolności dziecka

Wyrównywanie
szans edukacyjnych

Dostęp do lepszej
infrastruktury naukowej,
sportowej i informatycznej

Materiały dodatkowe

Bibliografia

- Bank Światowy.** (2013). *Primary school starting age (baza elektroniczna)*. Waszyngton: Bank Światowy.
- Center on the Developing Child,** Harvard University. (2007). *The Science of Early Childhood Development: Closing the Gap Between What We Know and What We Do*. Cambridge, MA: National Scientific Council on the Developing Child.
- Conti, G. i Heckman, J.** (2012). *The Economics of Child Well-Being*. Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research.
- Główny Inspektorat Sanitarny.** (2013, Kwiecień 7). *Lepsze warunki sanitarne w szkołach!*
- GUS.** (2012). *Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2011/2012*. Warszawa: GUS.
- Heckman, J.** (2006, Czerwiec 30). Skill Formation and The Economics of Investing in Disadvantaged Children. *Science* (312).
- Institute for the Study of Labour.** (2010). *Analyzing Social Experiments as Implemented: A Reexamination of the Evidence from the HighScope Perry Preschool Program*. Bonn: IZA.
- Instytut Badań Edukacyjnych.** (2012). *Test Umiejętności na Starcie Szkolnym (TUNSS)*. Warszawa: IBE.
- International Study Center,** Boston College. (2012). *PIRLS 2011 International Results in Reading*. Chesnut Hill, MA: ISC.
- International Study Center,** Boston College. (2012). *TIMSS 2011 International Results in Mathematics*. Chesnut Hill, MA: ISC.
- Kopik, A.** (2007). *Diagnoza badanych sfer rozwoju (red. A. Kopik)*. Raport 2006. Bydgoszcz.
- Masse, N. i Barnett, W. S.** (2002). *A Benefit Cost Analysis of the Abecedarian Early Childhood Intervention*. New Brunswick, NJ: National Institute for Early Education.
- Ministerstwo Edukacji Narodowej.** (2013). *Zmiany w edukacji najmłodszych szansą na lepszy rozwój*. Warszawa: MEN.
- Nelson, C.** (2000). Neural plasticity and human development: the role of early experience in sculpting memory systems. *Developmental Science*, 3:2, strony 115-136.
- NIK.** (2013, Kwiecień 2). *Czy szkoły są przygotowane do przyjęcia sześciolatków?*
- Shonkoff, J. P.** (2007). A Science-Based Framework for Early Childhood Policy. *Annual Meeting on the National Conference of State Legislatures*. Boston, MA: Center on the Developing Child, Harvard University.
- Van der Gaag, J.** (2004). Brain Development – Opportunity and Investment. *Presentation for the World Bank on The Benefits of Early Child Development Programs*.